

„Biała Księga”; potrzeby i braki energetyczne na terenach nieurbanizowanych

WSI SPOKOJNA, WSI NIEWESOŁA...

Krystyna Forowicz

Polska polityka energetyczna zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak i lokalnym nie uwzględnia potrzeb mieszkańców terenów wiejskich i podmiejskich. Decydenci tworzący politykę energetyczną kraju widzą kominy fabryk, hut i wielkich elektrowni węglowych, nie dostrzegają, że na zanieczyszczenia klimatu duży wpływ mają tereny nieurbanizowane.

– Kampania *FREE* czyli Forum Rozwoju Efektywnej Energii to ogólnoeuropejska inicjatywa, której głównym celem jest zwrócenie uwagi na niedostatek źródeł energii w obszarach nieurbanizowanych i wskazanie sposobów wypełnienia tej luki – powiedział **Sylwester Śmigiel**, przewodniczący Forum, prezes firmy Gaspol podczas konferencji „Przyszłości energii na terenach nieurbanizowanych w Polsce i w Europie”. Gościem specjalnym spotkania był Günter Verheugen, komisarz Unii Europejskiej ds. przemysłu i przedsiębiorczości w latach 2004–2009.

Forum Rozwoju Efektywnej Energii jest częścią europejskiej inicjatywy, która ma na celu zwrócenie uwagi na ograniczony dostęp do nowoczesnych, efektywnych oraz bezpiecznych rozwiązań energetycznych na terenach pozamiejskich. Inicjatywa *FREE* została zapoczątkowana przez firmę SHV Gas – globalnego lidera rynku LPG (ang. Liquefied Petroleum Gas). W Polsce Forum Rozwoju Efektywnej Energii działa pod mecenatem firmy Gaspol. Jest rozwinięciem realizowanego od 2009 roku Ogólnopolskiego Programu „Gaspol kibicuje klimatowi” (Gkk). Cel Gkk, czyli budowanie w świadomości społeczności lokalnych przekonania, że nie ma zrównoważonego rozwoju bez wykorzystywania przyjaznych źródeł energii, wpisuje się w założenia i cele ogólnoeuropejskiej inicjatywy *FREE*.

Jego zdaniem Polska nie będzie w stanie osiągnąć 20% udziału energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku, ani 20% poprawy efektywności energetycznej.

– Takim państwom jak Polska – mówił Günter Verheugen – będzie trudno zrealizować cele 3 x 20. Szczególnie, że udział odnawialnych źródeł energii jest jeszcze dość niewielki, a węgiel pozostaje głównym źródłem produkcji energii elektrycznej. Oczywiście

nie oznacza to, że Polska nie powinna robić wszystkiego co możliwe, aby jak najbardziej zbliżyć się do tego celu.

– To pierwsza tego typu konferencja nie tylko w Polsce, ale i w Europie – podkreślił **Benoit Ataman** z Corporate Innovation Manager, SHV Gas N.V. – Źródła energii na terenach nieurbanizowanych są bardzo słabo dostrzegane zarówno przez europejską politykę energetyczną, jak i krajową politykę energetyczną. Prawie 90% Europy to tereny nieurbanizowane, zamieszkuje je 50% ludności, w Polsce ponad 40%.

Niska emisja bez kontroli

W Polsce dyskusje o elektroenergetyce są zdominowane przez problematykę budowy i modernizacji dużych elektrowni oraz sieci dystrybucyjnych, czy przesyłowych. Niewielką wagę przywiązuje się do małych źródeł wytwórczych, a mogą one być doskonałym uzupełnieniem systemu elektroenergetycznego i w sumie nawet poważną konkurencją dla dużych grup energetycznych.

– Niektórzy eksperci oceniają, że z tych małych, rozproszonych źródeł może być 6–8 tys. MW mocy, a elektrownia jądrowa to jest 3 tys. MW – powiedział poseł **Andrzej Czerwieński** podczas debaty towarzyszącej konferencji. Biorący udział w dyskusji podkreślali, że energetyka rozproszona stwarza olbrzymie możliwości poprawy bilansu energetycznego Polski, może też poprawić stan środowiska.

Wiele bowiem mówi się o przemysłowych źródłach energii, takich jak huty, elektrownie itp. oraz dużych aglomeracjach miejskich, a na zanieczyszczenia klimatu duży wpływ mają gospodarstwa domowe i małe przedsiębiorstwa usytuowane na obszarach nieobjętych infrastrukturą sieciową. Stanowią znaczne źródło emisji szkodliwych gazów i pyłów. O ile obowiązujące w Polsce przepisy wymuszają redukcje zanieczyszczeń emitowanych przez duże zakłady przemysłowe, producentów energii elektrycznej i ciepła, o tyle niska emisja pozostaje bez kontroli.

Energia ciepła na tych terenach jest uzyskiwana ze spalania węgla kamiennego i produktów pochodnych, drewna lub ze spalania odpadów; śmieci, butelek plastikowych, opon. Najgroźniejsze z nich to produkty uboczne spalania tworzyw sztucznych – dioksyny i furany. Drewno jest przez wielu Polaków uważane za jedno z najbardziej ekologicznych źródeł energii. Tymczasem jego spalaniu towarzyszy emisja różnych, w dużej części szkodliwych substancji, podobnych do tych

→ jakie wypuszczane są do atmosfery przy spalaniu plastików. Dym uwalniany podczas opalania drewnem jest bardziej szkodliwy niż papierosy.

Z badań przeprowadzonych przez TNS OBOP na zlecenie FREE we wrześniu 2010 r. wynika, że na obszarach wiejskich stosunkowo niewiele jest instalacji wykorzystujących OZE. Mieszkańcy tych terenów nie mają wystarczającej wiedzy na temat różnorodności dostępnych źródeł energii i technologii grzewczych. Jako najbardziej znane wymieniają węgiel – 96% badanych, drewno – 80% i olej opałowy – ok. 45%. Środowisko nie jest wartością wysoko cenioną przez większość mieszkańców wsi. Tylko 1% badanych wskazało je jako najważniejsze przy wyborze źródła energii, zaś 8% umieściło je w pierwszej piątce. Na pierwszym miejscu stawiane są tańsze rozwiązania, mniej efektywne. Dr **Andrzej Hałasiewicz** z Zakładu Socjologii Obszarów Rustykalnych UMK w Toruniu twierdzi, że mieszkańcy wsi i małych miast podchodzą do środowiska z dużą niefrasobliwością.

niu środowiskiem mogą odegrać samorządy lokalne – uważa dr Hałasiewicz.

LPG – inwestycja w przyszłość

Szansą dla terenów pozamiejskich może być gaz płynny.

jako efektywnego i przyjaznego środowisku nośnika energii. Gaz płynny będąc multifunkcyjnym paliwem, zapewniającym wiele korzyści odbiorcom końcowym i przemysłowi, stanowi ok. 3% rynku energii w Polsce. Dzięki swoim cechom fizykochemicznym z łatwo-

Ubóstwo energetyczne na wsiach nie jest tylko problemem Polski.

- 5 milionów mieszkańców wsi we Francji nie stać na ogrzewanie i oświetlenie, głównie ze względu na niską efektywność energetyczną.
- Zachodnia Dania, będąca wiejską częścią kraju, produkuje 63% emisji CO₂ w Danii.
- 74% mieszkańców wsi we Włoszech używa zanieczyszczającego środowisko naturalne oleju opałowego do ogrzewania swoich domów.
- 70% populacji wiejskiej w Wielkiej Brytanii jest przekonanych, że rząd troszczy się znacznie lepiej o tereny miejskie niż o wieś.

– *Sam w sobie stanowi produkt ekologiczny – mówił Sylwester Śmigiel. – Przypomnę, że kiedyś pod rządami starego systemu były tworzone tak zwane zakłady gazyfikacji bezprzewodowej, czyli była wtedy też jakaś wizja alternatywy energetycznej dla terenów niezurbanizowanych, terenów, gdzie przewód czy rura były nieopłacalne ze względów ekonomicznych.*

ścią jest transportowany i przechowywany. Zdywersyfikowane źródła zakupu LPG doskonale wpisują się w ideę bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto, jako niskoemisyjne źródło energii, przyczyniają się do redukcji CO₂ oraz innych toksycznych substancji, pozwalając Polsce na wywiązanie się z wielu zobowiązań unijnych w tym zakresie”.

Miliardy “na druty”

– *Gaz płynny szanse na terenach niezurbanizowanych oczywiście ma, ale mają ją także niewielkie instalacje na odnawialne źródła energii, a zwłaszcza stabilne produkcyjnie tak jak na przykład biogazownie – mówiła Gabriela Lenartowicz, prezes Zarządu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. Mikrobiogazownie mogą stać się prawdziwą polską specjalnością, szansą dla lokalnych społeczności, dla których coraz pilniejszą sprawą będzie pozyskiwanie taniej i czystej energii. Nasz kraj ma olbrzymi potencjał rozwoju biogazowni, dysponuje arealem rolniczym i ma ogromne ilości odpadów do wykorzystania. Jednak aby inwestycje w biogazownie były realizowane, niezbędne są przejrzyste i stabilne przepisy prawne. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi dużą wagę przywiązuje przede wszystkim do tego, aby odnawialne źródła energii rozwijały się oczywiście w oparciu o biomasę.*

– *Z naszego punktu widzenia jest to najlepsze rozwiązanie, ale chodzi o to, żeby rozwijały się tam, gdzie są nie-*

Foto: Paweł Wójcik

Rozwój biogazowni, farm wiatrowych czy innych rozproszonych źródeł energii uzależniony jest od inwestycji w modernizację i rozbudowę przesyłowych i dystrybucyjnych sieci elektroenergetycznych. Z danych PSE Operator wynika, że do 2015 r. na ten cel powinniśmy wydać 8,5 mld zł.

– *Nie mają często wystarczającej wiedzy na temat skutków skażenia środowiska, będącego efektem tzw. niskiej emisji. Dlatego jedną z ważniejszych części programu FREE powinna być edukacja, podnoszenie świadomości ekologicznej. Dużą rolę w zarządza-*

Jeden z ośmiu postulatów FREE brzmi: “Dokument programowy, dotyczący Polityki energetycznej Polski do 2030 r., który zawiera plany wobec wielu źródeł energii, np. węgla, gazu ziemnego, powinien także wspierać ideę wykorzystania gazu płynnego (LPG)

zbędne – mówiła **Elżbieta Czerwiakowska-Bojko** z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Rozwój biogazowni, farm wiatrowych czy innych rozproszonych źródeł energii uzależniony jest jednak od inwestycji w modernizację i rozbudowę przesyłowych i dystrybucyjnych sieci elektroenergetycznych. Z danych PSE Operator wynika, że do 2015 r. na ten cel powinniśmy wydać 8,5 mld zł.

Życie na wsi może być lepsze

Dlatego właśnie swoją działalność rozpoczęło Forum Rozwoju Efektywnej Energii (we wrześniu br.), które chce m.in. edukować na temat nowoczesnych technologii grzewczych i bardziej efektywnych źródeł energii.

Forum Rozwoju Efektywnej Energii stworzyło “Białą Księgę” pt. “Potrzeby i braki energetyczne społeczności wiejskich i podmiejskich w Polsce”.

– *Publikacją tą chcemy rozpocząć społeczną dyskusję na temat polskiej polityki energetycznej w kontekście potrzeb energetycznych mieszkańców obszarów nieurbanizowanych. Dokument zawiera nie tylko wyniki badań przeprowadzonych przez TNS OBOP, ale też komentarze ekspertów z dziedziny energetyki, ekologii i nauk*

społecznych. Jesteśmy przekonani, że dzięki tej publikacji uda nam się zwrócić uwagę polskich polityków, władz wykonawczych na poziomie ogólnopol-

i zaangażowania w projekty promujące stosowanie odnawialnych źródeł energii, począwszy od farm wiatrowych po panele słoneczne i mikrokogenera-

FREE; osiem postulatów:

1. Uwzględnienie terenów pozamiejskich w Polityce energetycznej Polski do 2030 r.
2. Efektywne źródła energii – gwarantem zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych i elementem społeczności lokalnych i elementem społecznej odpowiedzialności przedsiębiorców.
3. Samorządy lokalne świadome energetycznie – „Energetyczny kodeks samorządowca”.
4. Wspieranie innowacji poprawiających efektywność i bezpieczeństwo nośników oraz rozwiązań energetycznych.
5. Rozwój przedsiębiorczości na podstawie efektywnych źródeł energii.
6. Ujęcie w Polityce energetycznej Polski do 2030 r. gazu płynnego jako niskoemisyjnego źródła energii, zapewniającego różnorodność zastosowań i zwiększającego dywersyfikację źródeł dostaw.
7. Edukacja na temat korzyści płynących z efektywnych źródeł energii jako element budowania świadomości i postaw społecznych w trosce o środowisko naturalne.
8. Dostosowanie rozwiązań prawnych i administracyjnych wspierających rozwój efektywnych źródeł energii.

skim i regionalnym oraz mediów na kwestię niedostatków energetycznych na obszarach wiejskich i podmiejskich – powiedziała **Magdalena Grabala**, rzeczniczka prasowa FREE.

Prawie 93% powierzchni Polski zajmują tereny nieurbanizowane, zamieszkałe przez 14 mln społeczność wiejską (i podmiejską). Bez jej udziału

cię, nasz kraj nie zdoła wypełnić swoich zobowiązań klimatycznych.

Finalnym etapem konferencji było uroczyste wręczenie wyróżnień dla trzech gmin: Szczawnica, Reszel i Bieliny, które uczestniczyły w konkursie “Gmina Przyszłości” i najaktywniej działały na rzecz poprawy klimatu.

Krystyna Forowicz